

Interpretacije baštine: ishodišta, smisao, primjena

dr. sc. Darko Babić

docent / znanstveni suradnik

Katedra za muzeologiju i upravljanje baštinom, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

ICOM Hrvatska, ICOMOS-ICIP, ICOM-ICTOP, Interpretirajmo Hrvatsku

DANIŞMA OFİSİ DEĞİLDİR
THIS IS NOT AN INFORMATION OFFICE

Studiji baštine - kritički pristup

...baština je dio prošlosti (svjesno) odabrane u sadašnjem trenutku zbog suvremenih potreba, neovisno da li su iste ekonomske ili kulturne prirode, odnosno društvene ili političke namjere

Graham, Ashworth, Tunbridge. *A Geography of Heritage*, 2000.

baština jest baština zato što je podvrgnuta određenom upravljačkom procesu, brizi i zaštiti, ne zato što sama po sebi postoji

L. Smith. *Uses of Heritage*, 2006.

interpretacije je sve (ključ)

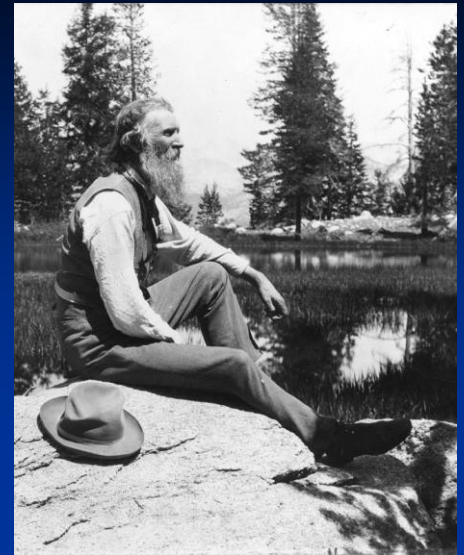
P. Howard, *Heritage: Management, Interpretation, Identity*, 2003.

Interpretacija baštine - kratka povijest

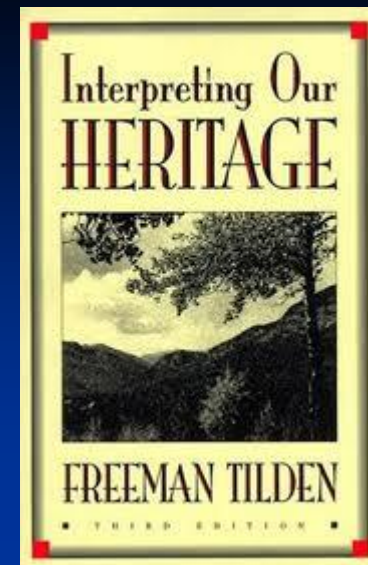
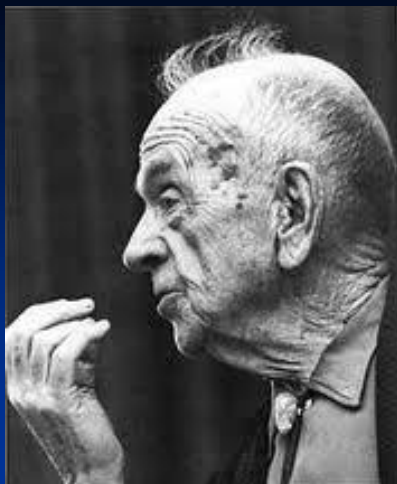
John Muir (1838 - 1914)

Enos Mills (1870–1922)

interpretacija se (ideje) baštine, u stanovitom obliku, dešavala oduvijek neovisno da li pri tome mislimo na svakodnevnu kulturnu praksu i životne rituale ili vezano uz npr. najprije privatne, a kasnije i javne zbirke i muzeje ili koju drugu institucionalno organiziranu potrebu brige o istoj

ipak ideju i prepoznavanje važnosti **ciljane i svjesne interpretacije baštine kao osobitog područja djelovanja**, pa time i pripadajućih definiranih teorijskih utemeljenja interpretacije baštine, kao i metoda i tehnika unutar suvremenog odnosa prema baštini, **moguće je povezati s razvojem nacionalnih parkova u Sjedinjenim američkim državama koji nastaju krajem devetnaestog stoljeća**

"od vitalnog značenja za svaki program koji stremi ka najkorisnijoj i najpotpunijoj upotrebi parkova - bilo kao područja koji veličaju divljinu (prirode) ili historijskih svetih mjesta, je stvaranje razumijevanja. Istina je da svaki očuvani spomenik 'priča sam za sebe'. **Ali nažalost on djelomično priča na jeziku koji prosječni posjetitelj ne može razumjeti**" (The Fifth Essence)

Interpreting Our Heritage (1957)

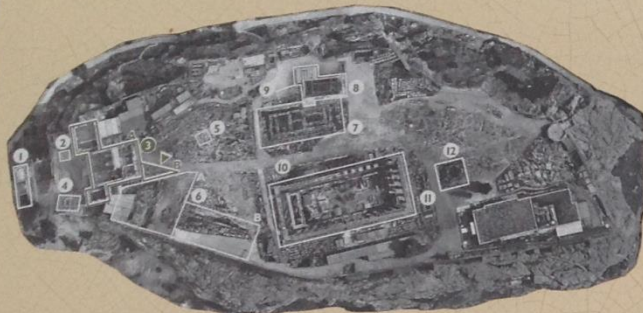
"Riječ interpretacija, na način na koji se koristi u ovoj knjizi, odnosi se na javnu / korisničku uslugu koja je tek nedavno ušla u naš kulturalni svijet te je pribjegavanje rječniku za odgovarajućom definicijom beskorisno" (Tilden 1977: 3)

**Osnovni motiv i namjera istinske,
holistički shvaćene interpretacije baštine
ustvari su nezamislivo jednostavne**

**istom ne želimo postići
ništa više (ali ni manje)
nego objasniti svijet u kojem živimo,
i to podjednako nama samima,
kao i nekom drugom**

(Pierssené 1999)

A. ΤΑ ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ, Β. ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΑΣ
A. THE PROPYLAEA, B. THE SHRINE OF ATHENA HYGIEIA AND HYGIEIA

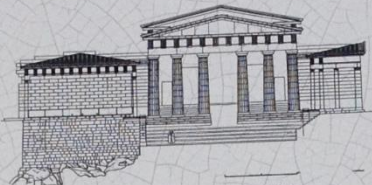

1. Δυτική πύλη της οχύρωσης του Ζου α.μ.κ. - West gate of the 3rd cent. A.D. fortification
2. Πύνατος του Ασπίου - Monument of Aspis
3. Α. Πύριονκαι - Προπύλαια
- Β. Ιερό της Αθηνάς Ηιγείας - temple of the Tyche - Shrine of Athena Hygieia and Hygieia
4. Νάος της Αθηνάς Νίκης - temple of Athena Nike
5. Αρχαίο της Αθηνάς Προμαχού - Statue of Athena Promachos
6. Ιερό της Αρτέμιδος Βραυρονίου - Sanctuary of Artemis Brauronia
7. Χαλκοθήκη - Chalcothekē
8. Αρχαίο νόος της Αθηνάς - Old temple of Athena
9. Ερμείο - Erechtheion
9. Πανδρόσειον - Pandroseion
10. ΙΙ. Πτολεμαίον - Ptochaion
10. ΙΙ. Ρωμαίο - Augustocion - Temple of Rome and Augustus

Ορθοφωτομετρικό της Ακρόπολης
(Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων
Ακρόπολης, Ε.Π. «Κοινωνία της
Πληροφορίας»)

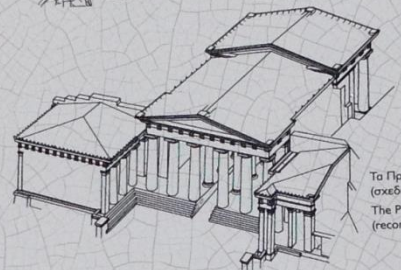
Orthophotomosaic of Acropolis
(Acropolis Restoration Service
O.P. "Information Society")

▲ Είστε εδώ
You are here

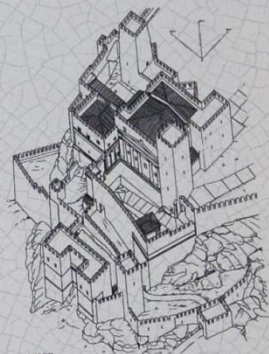

Η δυτική πρόσοψη των
Προπυλαίων στην κλασική
περίοδο (σχεδιαστική
αποκατάσταση Τ. Τανούλας)

The west façade of the
Propylaea in the Classical
period (reconstruction
drawing by T. Tanoulas).

Τα Προπύλαια στην κλασική περίοδο
(σχεδιαστική αποκατάσταση Τ. Τανούλας)
The Propylaea in the Classical period
(reconstruction drawing by T. Tanoulas).

Η δυτική πρόσβαση της Ακρόπολης και τα Προπύλαια μετασκευασμένα σε ανάκτορο των Φράγκων και των Βενετών ηγεμόνων γύρω στο 1450 (αρχαιολογική αποκατάσταση Τ. Τανούλας).

The west approach of the Acropolis and the Propylaea converted into a palace of the Frankish and Florentine rulers around 1450 (reconstruction drawing by T. Tanoulas).

Α. Τα Προπύλαια

Α. Τα Προπύλαια
Τα Προπύλαια, η μνημειώδης είσοδος στο ιερό της Ακρόπολης, κτίστηκαν στο δυτικό άκρο του λόφου στο πλαίσιο του οικοδομικού προγράμματος του Περικλή. Ήταν έργο του αρχιτέκτονα Μνησιχλή, ο οποίος εφάρμοσε ευφυείς και πρωτοποριακές αρχιτεκτονικές λύσεις. Η κατασκευή τους (437-432 π.Χ.) διακόπηκε όταν ξέσπασε ο Πελοποννησιακός πόλεμος, με αποτέλεσμα το αρχικό σχέδιο να μην ολοκληρωθεί.

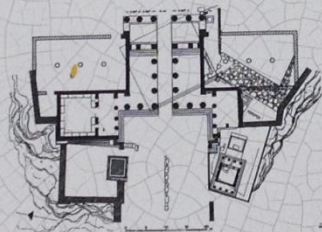
Περαιτέρω, η Πρωτοβουλία αποτελείται από ένα κεντρικό κτήριο με προσανατολισμό Α-Δ., το οποίο έχει όριους εξάστελης διαρκής προσόψεις και αετώματα. Ένας εγκάρσιος τοίχος με πέντε θύρες διαίρει το κεντρικό κτήριο σε δύο μέρη. Το βαθύτερο δυτικό τμήμα διαίρει εσωτερικά σε τρία κλίτη με δύο ιωνικές κίονο-στοιχίες τριών κόνιων που στηρίζαν την οροφή. Οι μαρμαρίνες οροφές αποτελούνται από δοκούς και πλατυσματικές πλάκες, οι οποίες είναι πλούσιο ζωγραφικά διακοσμησ. Το κεντρικό κτήριο των Πρωτοβουλίων βρίσκεται στα βόρεια και νότια από δύο πτέρυγες με όμοιο πρόσωτο τριών διαμήκων κόνιων. Η δυτική πτέρυγα, η αίθουσα που διαμορφώνεται πίσω από το πρόσωτο ήταν χώρος εστίασης και αναψυχών των ποτατών. Σύμφωνα με τον περιηγητή Πλουταρχό (2ος αι. μ.Χ.) ήταν κοσμημένη με ζωγραφικούς τί- τλους και γι' αυτό ονομαζόταν συμβολικά «Πανοθηκόκηλη». Στη νότια πτέρυγα δεν υπάρχει αίθουσα πίσω από το πρόσωτο, αλλά ένας χώρος πρόσβασης προς το τέμενος της Αθηνάς Νίκης.

στο 6ο αι. μ.Χ., η νότια πέγγρα των Προπυλαίων μετατράπηκε σε μονόχωρη χριστιανική βασιλική. Το ιερό, Φράγκο και Φλαβρεντινό ηγεμόνες μετεκέντησαν τα Προπύλαια σε ανάκτορο και ένας άλλος πύργος κατασκευάστηκε στη νότια πέγγρα. Στην Τουρκοκρατία, το 1640, η πτώση κεραυνού ή η βόμβα προκάλεσε αντιστήριξη της πυρίτιδας που ήταν αποθηκευμένη εκεί και το μνημείο υπό τη δράση των ζημιών. Τα μεσαιωνικά και μεταγενέστερα κατάλοιπα αφαιρέθηκαν στην ανασκαφές της Ακρόπολης. Το 1821, οι οσμανοί να αποκηρύχουν τα Προπύλαια της κλασικής εποχής.

Β. Το ιερό της Αθηνάς Υγείας και της Υγείας

Στα νοσοκομειακά του κεντρικού κτηρίου των Προπυλαίων βρίσκεται ένα μικρό ιερό αφιερωμένο στην Αθηνά Υγεία και στην Υγίεια, κόρη του Ασκληπιού, θεού της ιατρικής. Η λατρεία της Αθηνάς Υγείας στην Ακρόπολη χρονολογείται ήδη από τον 6ο αι. π.Χ. βάσει επιγραφικής μαρτυρίας, ενώ της Υγείας γύρω στο 420 π.Χ.

Στο έργο διατηρείται τμήμα του ορθογώνιου βωμού και κυλινδρική μαρμάρινη βάση του χάλκινου αγάλματος της Αθηνάς Υγείας, έργο του Αθηναίου γλύπτη Πύρρου. Σύμφωνα με την παράδοση (Πλουταρχος, *Βίος Περικλή* 13.7-8) το άγαλμα αφιερώθηκε για τη σωτηρία ενός εργάτη από σύγχυση κατά την κατασκευή των Προπυλαίων. Πιθανότερα όμως η αφιέρωση έγινε από τον αθηναϊκό δήμο εξαιτίας του λοιμού που έπληξε την πόλη στην αρχή του Πελοποννησιακού πολέμου (429-427 π.Χ.).

Η κάτοψη των Προτυλαίων στην κλασική περίοδο. Οι πτέρυγες των Προτυλαίων που τελικά δεν οικοδομήθηκαν σημειώνονται με πλάγια διαγράμμιση, ενώ το προγενέστερο πρότυπο με συνεχόμενες γραμμές (σχεδιαστική αποκατάσταση Ι. Τραυλός).

The plan of the Propylaia in the Classical period. The wings of the Propylaia that were not eventually built are indicated by hatching whereas the earlier propylon (gate) with dashed lines (reconstruction drawing by J. Travlos).

H κυλινδρική μαρμαρίνη βάση του αγάλματος της Αθηνάς
 Υγείας με την εγχάρακτη αφιέρωση στη θεά.
 The cylindrical marble base of the statue of Athena Hygieia
 with the inscribed dedication to the goddess.

A. The Propylaia

A. The Propylaea
The Propylaea, the monumental entrance of the sanctuary of the Acropolis, was built at the west edge of the hill in the frame of the building programme of Perikles. The building's architect was Mnesikles, who applied ingenious and innovative architectural solutions. The construction of the Propylaea (437-432 B.C.) was interrupted by the outbreak of the Peloponnesian War, and as a result the original plan remained incomplete.

The Propylaea comprise a central building with an E.-W. direction and similar hexastyle (6 columns) Doric pedimental façades. A cross-wall with five doorways divides the central building into two parts. The longer western one is divided into three aisles by two ionic colonnades, each of three columns, which support the ceiling. The marble ceilings comprised beams and coffered slabs which had rich painted decoration. The central building of the Propylaea is flanked on the south and the north by two wings with a similar prostyle Doric porch. In the north wing the hall lying behind the porch might have served as a banquet and recreation hall for the worshippers. According to the traveler Pausanias (2nd cent. A.D.) the hall was decorated with paintings and for this reason is conventionally known as the "Pinakothekē" (picture gallery). The south wing consists only of a porch through which the sanctuary of Athena Nike was accessed.

In the 6th cent. A.D., the south wing of the Propylaea was transformed into a single-aisle Christian basilica. In the Medieval times, Frankish and Florentine rulers converted the Propylaea into a palace and a tall tower was built at the south wing. During Ottoman Occupation, in 1640, the building was struck by a lightning or a cannonball which blew up the gunpowder stored there and caused extensive damage to the monument. The Medieval and later remains were removed during the excavations of the Acropolis in the 19th cent., in order to reveal the Propylaea of the Classical period.

B. The shrine of Athena Hygieia and Hygieia

B. The shrine of Athena Hygieia and Hygieia
Southeast to the central building of the Propylaea is situated a small shrine dedicated both to Athena Hygieia (Health) and Hygieia, the daughter of Asklepeios, who was the god of medicine. The cult of Athena Hygieia on the Acropolis is dated since 6th cent. B.C., according to epigraphical testimonia, whereas the cult of Hygieia is dated around 420 B.C.

In the shrine, part of the rectangular altar and the cylindrical marble base of a bronze statue of Athena Hygieia made by the Athenian sculptor Pyrrhos are preserved. According to tradition (Plutarchus, *Life of Pericles* 13.7-8) the statue was dedicated for the salvage of a workman who had suffered an accident during the construction of the Propylaea. However, it is more likely that the *demoi* (people of Athens) dedicated the statue in relation to the plague that stroke the city at the beginning of the Peloponnesian War (429-427 B.C.).

Za potrebe, prije svega ispunjavanja praznine koja postoji u rječnicima pod pojmom interpretacija, ista jest:

"Edukacijska aktivnost koja teži otkrivanju značenja i odnosa upotrebom izvornih predmeta, neposrednim osobnim iskustvom (iskustvom iz prve ruke) i sredstvima koja tumače, više nego jednostavnim komuniciranjem činjenične informacije" (Tilden 1977: 8).

F. Tilden donosi još dvije definicije/pojašnjenja, očitو njemu bliskije i usmjerene izravno

"Interpretacija je otkrivanje dublje istine koja se nalazi povrх one očito vidljive činjenice",

"Interpretacija treba kapitalizirati radoznalost da bi obogatila ljudski um i duh." (Tilden 1977)

Šest osnovnih načela interpretacije:

"1. Svaka interpretacija koja na stanoviti način ne povezuje prikazano ili opisano s nečim što je dio osobnosti ili iskustva posjetitelja biti će uzaludna

2. Informacija kao takva nije interpretacija. Interpretacija je otkrivanje bazirano na informacijama. No to su dvije potpuno različite stvari. Ipak svaka interpretacija uključuje informaciju

3. Interpretacija je umijeće koje uključuje/sastoji se od mnogih drugih umijeća, neovisno da li prezentirana znanstvena, povijesna ili arhitektonska građa. Svako umijeće je do neke razine moguće naučiti

4. Glavni cilj interpretacije nije instrukcija već provokacija

5. Interpretacija treba nastojati ukazati na cjelinu/cjelovitost, daleko više nego na samo jedan dio i mora se obraćati čovjeku u cjelini više nego samo jednom segmentu

6. Interpretacija usmjerena djeci (približno do dvanaeste godine) ne smije biti ublažena verzija prezentacije za odrasle nego treba posjedovati bitno drugačiji pristup. Da bi bila izvrsna ona će zahtijevati posebno razrađeni program"

(Tilden 1977: 9)

Snæfellsnes

Álftafell

Skarðshéði

Esja

Moskaðafellur

Árni Þorsson
2011

interpretacijska jednadžba:

$$(KR + KA) \times AT = IO$$

kombinacija interpretatorovog poznavanja resursa (KR)
i znanja o publici (KA)

uvećana za primjenu prikladne tehnike (AT)

dovodi do mogućnosti kvalitetne interpretacije (IO)

koncept EROT (enjoyable, relevant, organized, thematic)

naglasak na četiri kvalitete interpretacije/komunikacije

Ugodna = zabavi, i privuče pažnju

Relevantna = veza između osobnog iskustva posjetitelja i baštine

Organizirana = jednostavna za razumijevanje

Tematska = povezuje prezentirani sadržaj jednom idejom

Caldermeade Farm Weather Station West Gippsland, Victoria

- If the rock is WET.....it's RAINING
- If the rock is SWAYING.....it's WINDY
- If the rock is HOT.....it's SUNNY
- If the rock is COOL.....it's OVERCAST •
- If the rock is WHITE.....it's SNOWING
- If the rock is BLUE.....it's COLD
- If the rock is GONE.....TORNADO!!

Up to the minute weather report prepared
by the Caldermeade Farm Cow's

Drive Safely... Enjoy the Day
Thanks for visiting Caldermeade Farm

Plan i evaluacija interpretacije

osmišljavanje plana interpretacije = šest pitanja (koja si trebamo postaviti)

1. Zašto nešto želimo interpretirati?
2. Što ćemo interpretirati?
3. Komu je namijenjena ta interpretacija?
4. Kako ćemo je osmisliti/organizirati?
5. Tko će brinuti o pravilnoj izvedbi interpretacije?
6. Kako ćemo znati jesmo li postigli ono što smo željeli?

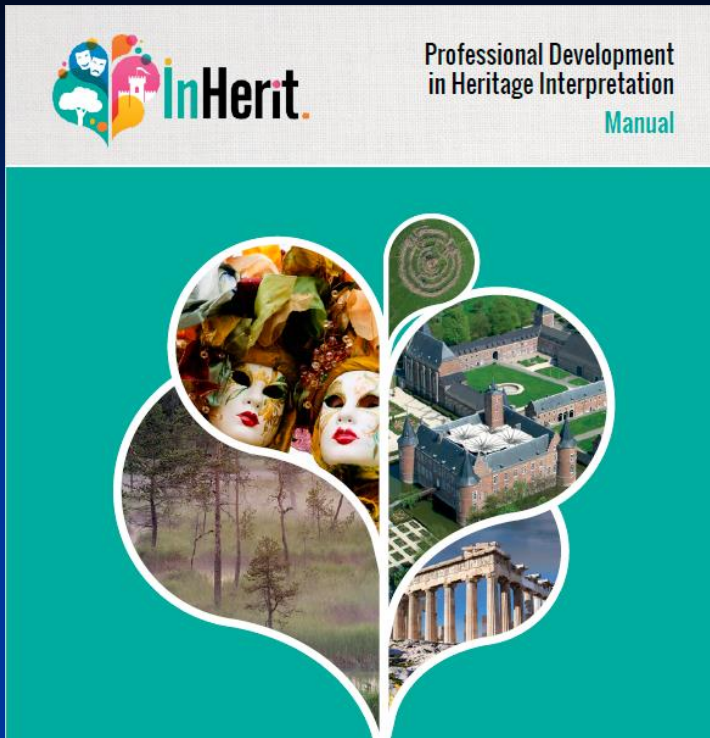

**interpretacija potiče razumijevanje i
osigurava pozitivan odnos korisnika prema baštini**

interpretacija je ključni element u upravljanju - interpretacija na pozitivan način upravlja posjetiteljima (kretanje, planiranje), ali jednako tako je i ključni element u zaštiti (razvija svijest posjetitelja o vrijednostima i značenjima)

= UPRAVLJANJE BAŠTINOM

*Tilkin, G. (ed.) (2016)
Professional development in heritage interpretation.
Bilzen: Landcommanderij Alden Biesen*

www.interpretingheritage.eu

Upravljanje baštinom je primijenjena multidisciplinarna grana koja, ukoliko se ispravno razumije, nadilazi relacije svedene isključivo na zaštitu ili izravnu ekonomsku isplativost baštine

Suvremeno shvaćanje iste podrazumijeva **uvažavanje svih društveno relevantnih faktora u određenom zadanom kontekstu**, te posljedično osiguravanje opipljive koristi kojom kvalitetno upravljanje baštinom doprinosi **razvoju prvenstveno lokalne zajednice, ali i društva u cjelini.**

Moderni studiji baštine svojim kritičkim pristupom ukazuju na **kompleksnost pojma baštine** čime istovremeno redefiniraju ustaljene ideje upravljanja baštinom

**UPRAVLJANJE BAŠTINOM znači
DRUŠTVENO ODGOVORNO UPRAVLJANJE RESURSIMA
gdje INTERPRETACIJA ima ključnu ulogu**

Pitanja?
Zahvaljujem na pažnji!

dbabic@ffzg.hr